Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 82. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 30-го КВІТНЯ (APRIL) 1955. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 82. VOL. LXII.

НЕ МОЖНА СІДАТИ ДО РОЗМОВ З ДУШОГУБАМИ

Вашингтон. — Генерал Бригади Френк Л. Гавлі, колишній командант американських збройних сил у західнім Берліні і сьогодні заступник канцлера Нюйоркського Університету, виступив з гострою критикою президента Айзенгавера, особливо ж його заяви про те, що він „обмінявся дружніми листами" із совєтським міністром оборони маршалом Георгієм Жуковим. Зізнаючи перед сенатською підкомісією внутрішньої безпеки, Гавлі висловив питання, як можна з'ясувати таке листування чи безпосередні переговори з китайськими комуністами матерям американських вояків, ув'язнених у Китаю. „Не можна сідати з душогубами і дискутувати про бизнес!" — заявив ген. Гавлі. У своїх зізнаннях домагався ген. Гавлі превентивної війни проти комуністичного світу. Компромісу з комуністичними режимами, які заприсяглися нас зруйнувати, не може бути. Чим довше ми чекаємо, тим жахливішою буде війна. Сьогодні З'єдинені Держави Америки мають перевагу над Совєтським Союзом у кожній ділянці. Свідомість, що З'єдинені Держави можуть негайно повести відплатну акцію, стримає Совєти сьогодні від атаки, але може прийти час, що Совєти започаткують напад гідроґеновою бомбою. І якщо ми будемо чекати, то своїми великими бомбами вони можуть спаралізувати нас і зробити неспосібними до відплатної акції. Далі підкреслив Гавлі, що Кремль має сьогодні досить засобів не тільки для здобуття світу, але і для контролювання опанування його з допомогою контролі всіх засобів масової комунікації. В дальшому ген. Гавлі висловив признання для китайських націоналістів, що під проводом Чіанґ Кай-шека добилися ренесансу і модернізації Китаю, зберігаючи всі цінності минулого. На думку ген. Гавлі оборона Формози є цілком можлива і легка, хоч і Чіанґ Кай-шек не думає тільки оборонними катеґоріями. Він в тому є цілком згідний з американцями, які думають, що оборона не є добра, бо її допомогою не досягається нічого. Навіть дівчини не можна здобути оборонними методами... Замість оборони ген. Гавлі пропонує активні заходи для повалення комуністичних режимів і визволення країн поневолених комуністами. Ген. Гавлі виступав кільна років тому на конвенції Українських Американських Ветеранів в Ню Йорку, поділяючись із ними своїми спогадами про зустрічі з совєтськими офіцерами і вояками в Німеччині та підкреслюючи в цих спогадах дружнє ставлення вояків українців до американської армії і З'єдинених Держав Америки.

Ген. Френк Л. Гавлі

Форд проти „реакційних" капіталістів і робітничих організацій

Ню Йорк, Н. Й. — Генрі Форд II промовляв на 33-ому річному прийнятті Реклямового Бюра Товариства Американських Видавців Часописів в готелі „Валдорф-Асторія" і в своїй промові виступив проти „реакційних" капіталістів та тих робітничих організацій, які бояться механізації продукції та виступають проти неї. Він сказав, що мудро ведений американський капіталізм зможе і надалі втримати добробут в цій країні та причинитися до її економічного росту. Цей технологічний поступ в американському промислі на думку Форда, президента Форд Мотор Компанії, — збільшить число затруднених робітників в ЗДА, поширить продукцію, підвищить життьову стопу і збільшить національне багатство. Він заявив, що його компанія призначила 625 мільйонів долярів впродовж найближчих трьох років для поширення розбудови свого підприємства. Це вже буде 1,700,000,000 долярів, виданих на модернізацію і поширення підприємства від 1946 року. Від 1950 року Фордова Компанія збільшила число своїх робітників і працівників на 30,000 осіб, а платня робітників зросла в цьому самому періоді на 66 відсотків. В 1954 році Фордові робітники заробляли річно пересічно — 5,000 долярів. Форд не хотів виявити свого становища в справі домагання робітників мати загартовані річні платні, тільки заявив, що і підприємці і робітники знають, що страйк в автовій продукції був би національною катастрофою.

В АМЕРИЦІ

● **Президент Айзенгавер** заявив на пресовій конференції, що він вдячний американській пресі за те, що вона прихильно відноситься до діяльности його уряду. Айзенгавер не хотів зайняти становища до недавнього твердження бувшого президента Трумана, який нарікав, що більшість американської преси фаворизує уряд президента Айзенгавера.

● **Д-р Сеймоел Г. Шепперд** домагається нового суду над собою, бо, мовляв, є нові факти, які свідчать про те, що його дружину вбив 4 липня мин. року якийсь маньяк. Так твердить криміналог Каліфорнійського університету д-р Пол Кірк, якому родина Шепперда платила по 100 долярів денно за його слідчу працю в цій справі.

● **Айзенгавер твердить,** що це в його голові зродилася думка збудувати атомовий торговельний корабель миру, який плавав би по морях всього світу з виставкою, експонати якої показували б людям, що продукція атомової енергії для мирних цілей може перевищати продукцію атомової зброї.

● **Филаделфійська Филармонія** під дириґентурою Юджіна Орманди в місяцях травні і червні відбуде турне по Европі, зокрема побуває поблизу залізної куртини — в Німеччині, Австрії, Финляндії і Швеції.

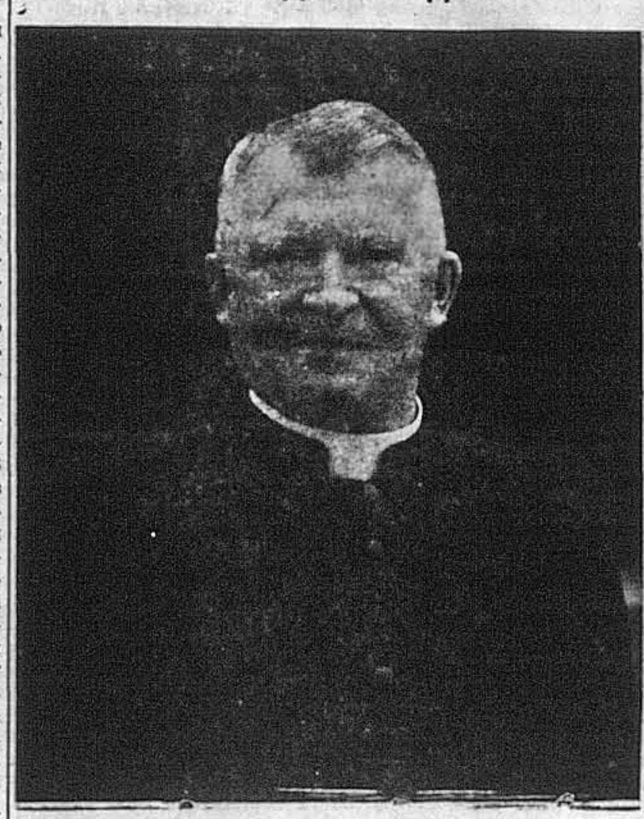
● **Представники жіночих релігійних організацій,** які об'єднують 10 мільйонів протестантських жінок, висловили подяку державному секретареві Доллесові за його старання в справі перемир'я в районі Формози та за успіхи в мирових переговорах на Далекому Сході.

● **Суд присяжних в Ріверґеді,** Лонґ Айленд, засудив на 5 років в'язниці 47-річного Мікела Торру, який зробив фальшиву печатку і видавав підроблені дозволи на їзду автом. Цю печатку зробив він, відбуваючи кару в повітовій тюрмі в Сафовку.

● **Арґентинський Конґрес** уперше в історії цієї держави складав присягу, в якій опущено слово „Бог". Сенатори й конґресмени складали присягу тільки на конституцію, заявляючи, що будуть сумлінно виконувати свої обов'язки.

● **58-річний новоприбулий** до цієї країни українець Василь Мандзяк мав „щастя в нещасті". Миючи вікно на четвертому поверсі він утратив рівновагу і впав вниз. Але, пролетівши три поверхи, він зачепився за шнур, на якому вішають білизну, і таким чином врятував собі життя. Він дістав деякі ушкодження, але, як стверджують лікарі, перебуває у доброму стані. До Джерзі Ситі прибув Мандзяк в 1951 році. Він не має родини, і живе самотно.

ПОМЕР О. ВОЛОДИМИР ЛОТОВИЧ, ПАРОХ ДЖЕРЗІ СИТІ, ВИДАТНИЙ ЦЕРКОВНИЙ І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Джерзі Ситі. — Минулого четверга, 28-го квітня о год. 7.15 ввечері, помер тут в місцевому шпиталі український католицький парох цієї громади о. Володимир Лотович, відомий в країні священик-громадянин, що належав до тієї піонерської верстви наших душпастирів, якій наша спільнота у великій мірі завдячує свій розвиток та свою організацію. Покійний народився в Тернополі, Західня Україна, 13-го вересня 1880 року. По закінченні студій та висвяченні на священика митрополитом Андреєм Шептицьким в 1911 році, Покійний в листопаді того ж року, за спонукою свого брата о. Антона, приїхав до ЗДА і відтоді, як довго вистачало йому сил, невтомно трудився на церковному і народному полі. Перебуваючи на парафіях в Едвардсвил, МекАду, Ґейзелтон, Честер, Алден Стейшн, Бруклин і від 1925-го року в Джерзі Ситі, Покійний всюди залишив тривкі сліди своєї церковної і народної праці, зокрема в організації та розбудові шкільництва. Йому у великій мірі треба завдячувати підготову до відкриття першої української католицької високої школи в Стемфорді в 1933-ому році. Перебуваючи на парафії в Честері, Покійний не тільки побудував церкву, але й вистарався, що міська влада (1913 року) призначила до зорганізованої ним української парафіяльної школи окремого вчителя, перетворюючи її на цілоденну школу публічного характеру. Тривалим пам'ятником для Покійного залишиться і цілоденна парафіяльна школа в Джерзі Ситі, приміщена у великому власному будинку. Як спархіяльний шкільний референт, Покійний подбав про видання „Букваря" (Теод. Каськова) для парафіяльних шкіл. З громадської діяльности Покійного згадати б тільки його працю на становищі касира Українського Народного Комітету, а в рр. 1936-42 на становищі голови „Провидіння".

Одною з його високих громадянських прикмет була жертвенність на народні цілі. Проживаючи в безпосередньому сусідстві „Свободи" і Гол. Канцелярії УНСоюзу, Покійний був тут майже щоденним гостем і одне з перших чисел „Свободи", яке виходило з преси завжди було в його руках. Від 1924 року Покійний був членом Українського Народного Союзу. Три роки тому Він довершив посвячення „Союзівки", новонабутої вакаційної оселі УНСоюзу і Він був передсмертним сповідником покійного гол. редактора „Свободи" д-ра Луки Мишуги. За свою працю та за свої чесноти Покійний, як священик, досягнув високих почестей, діставши від екзарха Кир Константина номінацію на дісцезіяльного радника та ню-йоркського декана. До останньої хвилини свого життя Покійний живо інтересувався всіми справами нашої спільноти і нашого народу, — визволення якого було ціллю і мрією його життя. Осиротив Покійний дружину Софію, з роду Мочурад, двох одружених синів: Володимира і Лева та семеро внучат. Тіло Покійного лежить у парафіяльному домі при 69 Ґренд Стріт в Джерзі Ситі, де й відправлятимуться вечорами заупокійні Служби. Кінцеві похоронні обряди у цій хвилині ще не визначені. Із смертю сл. п. о. Володимира Лотовича — Українська Католицька Церква, як і вся наша американсько-українська спільнота віднесли чергову велику втрату.

Вакцина д-ра Солка нешкідлива для здоров'я

Ню Йорк, Н. Й. — Директор Крайової Фундації для поборювання дитячого паралічу д-р Гарт Ван Райпер заявив в інтерв'ю з представником CBS, що вакцина д-ра Солка нешкідлива для здоров'я і охороняє перед захворінням на поліо, хоч тимчасово треба було стримати щеплення тією вакциною, яку випродукувала каліфорнійська фірма „Каттер". Д-р Ван Райпер казав, що може навіть виявитися, що і ця вакцина безпечна для здоров'я. Покищо, казав д-р Ван Райпер, ми нічого не можемо сказати в цій справі. Діти, які були нащеплені вакциною фірми „Каттер", не мусіли заразитися недугою поліо від цієї вакцини, тільки могли мати цю недугу в своєму організмі вже перед щепленням. До Каліфорнії виїхали два спеціялісти в справі вакцини, щоб на місці прослідити безпечність чи шкідливість вакцини фірми „Каттер". Д-р Ван Райпер заявив, що коли комусь впорскнеться навіть чисту дестильовану воду, то ця особа негайно захворіє на цю недугу, якої вірус находиться в її організмі. В Ню Йорку вакциною фірми „Каттер" нащеплено 219 осіб, і її знайдено в 179 лікарів. Досі число дітей, які захворіли на поліо після нащеплення вакциною фірми „Каттер", зросло до 18. Генеральний лікар Публічної Служби Здоров'я д-р Лїонард А. Шіл повідомив, що цього року з великою дбайливістю, будуть слідити за кожним новим зголошеним випадком поліо. В тижні, який закінчився 23 квітня, зголошено у всій країні 106 випадків захворінням на поліо. В попередньому тижні були '74 випадки, а в цьому самому тижні минулого року — 117.

ПРОПОНУЮТЬ НЕГАЙНУ ЕВАКУАЦІЮ ВСІХ ВТІКАЧІВ ІЗ АВСТРІЇ

Ню Йорк. — Відомий американський щоденник „Ню Йорк Таймс" надрукував в числі з 29 квітня ц. р. окрему редакційну статтю з приводу загрози втікачів в Австрії, що виникає з підписанням договору союзних держав з Австрією. Після підписання цього договору Совєти зможуть здійснити свої пляни ліквідації втікачів із Совєтського Союзу і сателітських країн, що перебувають сьогодні в Австрії і що їх нараховують яких 30,000. Доля цих втікачів кладе велику моральну відповідальність на Захід, бо Совєти будуть намагатися дістати всіх їх у свої руки і покарати жорстоко для прикладу іншим, що захотіли б вибрати свободу. Армії Об'єднаних Націй боролися на Кореї багато місяців довше, коштом величезних жертв за втримання принципу, що репатріяція полонених може бути тільки добровільною. Західні держави не можуть сьогодні зрадити цього принципу і разом з цим не можуть видати на загин европейських утікачів в Австрії. В теорії мировий договір визнає засаду добровільної репатріяції. Але практика, як показує досвід, буде інакшою. Починати війну за справу цих втікачів західні нації не можуть, не можуть теж заборонити Австрії підписувати договір. Єдине, що можна зробити — це на думку „Ню Йорк Таймсу" вивести всіх втікачів з Австрії в безпечне місце, де вони були б поза засягом совєтських рук. Залишення цих втікачів напризволяще Совєтам було б зрадою тих принципів, що за них стоять і західній світ і Об'єднані Нації.

ЗДА не зможуть прийняти забагато втікачів

Женева. — На річній сесії Міжурядового Комітету для Европейської Міґрації, що відбувається тепер у Женеві, виступав дня 28 квітня представник ЗДА конґресмен Френсиз Е. Волтер, демократ з Пенсилвенії. В дискусії над пляном Комітету переселити 143,320 европейських еміґрантів конґресмен Волтер заявив, що для такого числа еміґрантів треба знайти нові країни поселення, бо З'єдинені Держави не мають можливости прийняти і затруднити більшої скількости нових еміґрантів. Америка була завжди готова і є далі готовою зробити для полегшення долі втікачів усе, що можливе, але вона не може прийняти на поселення завеликої скількости людей.

Остання держава ратифікувала Паризький договір

Гааґа. — Вища палата голяндського парляменту ратифікувала в четвер 28-го квітня Паризький договір 32 голосами проти 2-ох. Нижча палата парляменту в Голляндії затвердила Паризький договір про озброєння Західньої Німеччини вже 30-го березня 71 голосом проти 6-ох. Ратифікування голляндським сенатом Паризького договору було останнім голосуванням будькотрої палати парляментів у 7-ох европейських держав, що їх торкається Паризький договір, плюс З'єдинені Держави, які ратифікували частину протоколів того договору, щодо суверенности Західньої Німеччини й допущення її до НАТО. Тому голосування в голляндському сенаті має історичне значення. Переміненя ворожої політики супроти Німеччини в змагання втягнути Західню Німеччину в союз із Заходом, формально датується від рішення трьох західніх великодержав у вересні 1950 року — закінчити стан війни з Німеччиною та виготовити підстави для участи Західньої Німеччини в НАТО. Щойно 23 жовтня 1954 року ця нова політика західніх альянтів завершилась прийняттям Паризького договору, який встановляє Західню Европейську Унію з участю 7-ох західніх держав, включно з Західньою Німеччиною, признає Західній Німеччині повну суверенність, признає їй право озброїтись до сили пів мільйона вояків і 1,200 літаків та включає Західню Німеччину в склад держав Північно-Атлантійського Пакту. Зложення всіх ратифікаційних документів Паризького договору передбачається на 5 травня, так, щоб Західня Німеччина могла взяти участь в конференції трьох західніх міністрів закордонних справ 7 травня у Парижі, а наступного дня можна було офіційно включити Західню Німеччину в Раду НАТО.

В Італії трудно вибрати президента

Рим. — В четвер 28 квітня ц. р. обидві палати італійського парляменту — 243 сенатори й 590 послів — плюс 10 делеґатів від автономних провінцій зібрались для вибору нового президента італійської републіки після того, як скінчилася каденція 81-літнього президента Інавді. Однак трикратне голосування не дало позитивного висліду. Колишній прем'єр Ферручіо Паррі, який був кандидатом скрайньої лівиці і мав найбільше голосів в першому голосуванні, зрікся, коли побачив, що не має виглядів на вибір. Після того найбільше голосів дістав голова італійського сенату Мерцаґорра, офіційний кандидат урядової партії християнських демократів, але в третьому голосуванні дістав найбільше голосів голова нижчої палати парляменту, Джіованні Ґроні, також християнський демократ але приналежний до її скрайнього лівого крила, так, що ліві соціялісти і частинно комуністи кинули на нього свої голоси. У четвер вночі стояла ситуація так, що християнсько - демократична партія, щоб завести солідарність в ряди своїх сенаторів і послів, почала радити над можливістю знайти якогось іншого, компромісового кандидата, що його прийняли б всі члени партії і що міг би з'єднати собі прихильність також інших партій. У четвертому голосуванні не треба вже двох третин голосів для переведення вибору, тільки досить звичайної більшости, отже вибраний буде той, хто дістане найменше 422 голоси. З дотеперішних кандидатів ніхто не дістав більше, як 308.

Чу Ен-лай обіцяє звільнити ам. летунів

Токіо. — Американські летуни, затримувані безправно в комуністичному Китаї, будуть випущені на волю, — заявив демократичний конґресмен з Ню Йорку, негр Адам Павелл, який був обсерватором на азійсько-африканській конференції в Бандунґу і мав у цій справі коротку розмову з Чу Ен-лаєм. Павелл покликується на своє враження, яке відніс з зустрічі з Чу Ен-лаєм. Також з інших джерел повідомляють, наче б. Чу Ен-лай заявив був в Бандунґу, що він випустить на волю американських летунів. А втім, невідомо ще, коли це станеться, бо наприкінці Бандунґської конференції Чу Ен-лай був дуже сердитий на першу заяву державного департаменту в справі його пропозиції переговорювати про протоку Формози.

● **Англійські поліціянти** виборили собі 44-годинний, замість дотеперішнього 48-годинного, тиждень праці. В місцевостях, де є замало поліціянтів і треба довший час бути в службі, — вони діставатимуть підвищену платню за надобов'язкові години праці.

У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ ВИБУХЛА ГРОМАДЯНСЬКА ВІЙНА

Сайґон. — Вибух громадянської війни в четвер 28 квітня ц. р. дав у першому дні завзятих боїв на вулицях столиці Південного В'єтнаму, Сайґону, поверх 100 убитих і коло 500 ранених, — цивільних і військових. Ці криваві події назрівали вже від місяців, а в останніх тижнях розмірний спокій основувався на тимчасовому перемир'ї між двома збройними таборами. Одним із них є державна реґулярна армія, підчинена урядові Нґо Дінг Дієма, а по другому боці стоять три релігійні секти з своїми „приватними" арміями, з яких найсильніша й найкраще зорганізована належить до групи Бінг Ксуєн, створеної з колишніх річних піратів, що їх французи втягнули були до війни проти комуністів, піддержували і надалі підтримують. Спір ведеться довкола особи прем'єра Нґо Дінг Дієма, який хотів розв'язати і розпустити всі збройні формації поза реґулярною державною армією, або, переорганізувавши їх, включити до армії. Секти виступили проти цього, закидаючи з свого боку, теперішньому прем'єрові автократичне правління, оперте головно на членах власної родини. Найприкріше, що між Францією і ЗДА нема одностайного становища в цьому конфлікті. Франція і ЗДА різняться в засадничому підході до політики у Південному В'єтнамі. Франція бажає собі „співіснування" з комуністичним Північним В'єтнамом, передбачаючи, що й Південний В'єтнам скорше чи пізніше опиниться під комуністичним впливом. Тому французи закликали своїх купців залишитися в Ганой і виїздити туди. Знову ж Америка дивиться на Південний В'єтнам, як на конечний бар'єр проти дальшого наступу комуністів і тому поручають вжити всіх зусиль, щоб Південний В'єтнам залишився вільний і сильний. Нґо Дінг Дієм, римо - католик і аскет, є людиною простолінійною, чесною і безсумнівним націоналістом-антикомуністом, так, що американська військова місія у Сайґоні й надзвичайний амбасадор президента Айзенгавера у Південному В'єтнамі підтримували його. Його невміння наладнати взаємини з опозицією і перешкодити сформуванню єдиного фронту його противників, що розпоряджають власними збройними силами, значно послабило його позицію і генерал Коллінс прибув був саме з початком цього тижня до Вашинґтону, щоб вирішити дальшу американську політику на терені Південного В'єтнаму. Лихо збільшує факт, що голова тієї держави, колишній імператор Бао Даї, перебуває постійно у Франції, де він виховався був, стоїть під безоглядним французьким впливом, не хоче вертатися до краю і видає розпорядження з Франції, які вносять заколот у краєві відносини. Коли два дні тому прем'єр Нґо Дінг Дієм призначив був іншого директора поліції, який почав обмежувати свободу рухів збунтованих вояків на терені столиці Сайґону, то голова держави Бао Даї видав із Франції розпорядження, щоб військову владу передати генералові, який є ворожий прем'єрові.

Після того, як генерал Коллінс взяв участь у 2-годинній конференції Державної Ради Безпеки у Вашинґтоні, що відбулась у четвер під проводом президента Айзенгавера, він виїде назад до Сайґону з новими інструкціями. Відлет генерала Коллінса був призначений на п'ятницю 29 ц. м. З кіл державного департаменту у Вашинґтоні заявили, що доля теперішнього уряду Нґо Дінг Дієма в Південному В'єтнамі вирішиться в найближчих днях, поскільки він викаже свою силу чи слабість в одвертій війні проти збунтованих сил. Тим часом громадянська війна між різними групами з проти-комуністичного табору йде безумовно у користь комуністів.

Дженнер проти передачі прибережних островів комуністам

Вашинґтон. — Сенатор із правого крила Републіканської Партії Вільям Е. Дженнер домагається, щоб Сенат вже наперед окремою ухвалою відкинув можливість передачі прибережних островів Матсу і Квімой комуністичному Китаєві. Сенатор Дженнер у гострій промові виступав проти неназваних „урядовців" і вніс резолюцію, якої головні думки такі: 1. Сенат забороняє урядові вступати в якінебудь переговори з китайськими комуністами, яких ціллю мало б бути передання прибережних островів комуністичному Китаєві; 2. Уряд має проголосити, що коли б таке передання здійснилося, то уряд ЗДА не визнає його. Але в політичних колах стверджують, що Сенат не буде навіть поважно дискутувати над цією резолюцією Дженнера, а не то щоб її ухвалювати. Найповажніші републіканські провідники в Сенаті, сенатори Вільям Ф. Новленд і Стайлес Бріджес вислухали резолюцію сенатора Дженнера без протесту. Вона свідчить про те, що щораз більше зростає розходження між републіканським правим крилом і урядом президента Айзенгавера. Сенатор Новленд також протестував проти того, що уряд Айзенгавера хоче переговорювати з червоними комуністами.

В СВІТІ

● **Англійський архиєпископ** Йорку, д-р Сиріл Ґарбетт, ще раз потвердив своє становище, що його зайняв був в англійській палаті лордів, схваливши політику уряду про розбудову водневої зброї. Він дістав був в цій справі багато листів із протестами. Архиєпископ заявив, що більшість його критиків очевидячки чули про його промову, але не слухали її й не читали.

● **Англійський міністер** закордонних справ МекМіллан рішуче заявив в одній з передвиборчих промов, що Англія не візьме на себе ніяких тривких зобов'язань у відношенні до національ - китайського уряду і його осідку на Формозі. Це пояснюється настроями англійських виборців, які бояться всього, що може втягнути Англію у війну.

● **Комуно - китайська партія** проголосила 62 ґасла, що мають лунати по всьому Китаї в дні 1-го травня. Головними взаємосуперечними гаслами є: визволення Формози від „бандитів" Чіянґ Кай-шека й американських „окупантів" та — мирне „співіснування" з усіми народами світу!

● **Пейпінґське радіо** обурюється, як то державний секретар Доллес відважився піддавати під сумнів щирість заяви Чу Ен-лая, яку — як казав Доллес — треба ще перевіряти! Сам Чу Ен-лай не висловився в цій справі.

● **У Західній Німеччині** приготовано 100,000 малих бальонів, які будуть випущені поза залізну завісу із прив'язаними до них листками із Святого Письма. Цю акцію веде Міжнародна Рада Християнських Церков. Ціла акція займе 4 місяці часу.

● **У Мюнхені** відбувся з'їзд колишніх в'язнів страшного концентраційного табору в Дахав. Кацетники прибули з Німеччини, Австрії, Італії, Франції, Голляндії, Бельгії і Данії. З'їзд відсвяткував 10-ті роковини визволення в'язнів із Дахавської катівні американськими військами в дні 29 квітня 1945 року.

● **150,000 різних категорій** цивільних урядовців в Італії, починаючи від залізничників, а кінчаючи професорами університетів, застрайкували, вимагаючи вищої платні. Між страйкарями 77,000 професорів і вчителів середніх шкіл.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City. N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ОПРАВДАНА ТРИВОГА

Рівночасно з деякими ознаками можливости „поліпшення" міжнародного положення, що появилися головно у зв'язку із „згодою" Москви на привернення незалежности Австрії і що їх скріпив своїм оптимізмом у цьому відношенні президент Айзенгавер на останній пресовій конференції, з Австрії і Німеччини наспіли дуже тривожні вістки про загрозу, яка нависла над десятками тисяч утікачів зі Сходу, що перебувають на терені цих двох країн, зокрема Австрії. Ця тривога має своє виправдання не тільки в минулій практиці, але й в тих дійсних інтенціях, що їх приховує Москва за злудною політикою міжнародного „відпруження".

У чому справа? Насамперед сторона формальна: 16-ий параграф 5-го розділу запропонованого і узгідненого в Москві договору з Австрією передбачає „добровільну репатріяцію" так званих „переміщених осіб", себто всіх утікачів, що опинилися на терені Австрії. До цих „переміщених осіб" зараховується однаково, як самих австрійців і німців із зайнятих чи опанованих комуністами територій, так і втікачів інших національностей з опанованих Кремлем східньоевропейських країн. Згідно з цим параграфом, австрійський уряд був би зобов'язаний „сприяти добровільній репатріяції", дозволити „репатріяційним комісіям" вербувати і „заохочувати" до репатріяції, вступаючи в персональний зв'язок з утікачами, а всі організації чи особи, які виступали б проти репатріяції, мали б бути притягані до відповідальности. Між іншим, ці деталі австро - совєтського „узгіднення" належать до тих, що їх відкидали західні великодержави на всіх конференціях з совєтськими представниками в справі Австрії.

Легко собі уявити, що сталося б із „переміщеними особами" на випадок підписання договору з Австрією із цими совєтськими репатріяційними клявзулями. Тривога з цього приводу тим більша, що австрійський уряд зі свого боку виявляє помітні репатріяційні тенденції і в останніх часах ствердив їх практично у відношенні до втікачів з Югославії.

З цією „австрійською" репатріяційною клявзулею тісно зв'язані інші репатріяційні історії. Німецька і совєтська преса недавно повідомили, що в совєтській зоні Німеччини створено спеціяльний „Комітет для повернення на батьківщину", який особливу увагу звертає на українців. Зазначений Комітет проливає крокодилячі сльози над долею втікачів, обіцяє їм „щасливе життя" після повороту, а при цьому застосовує шантаж та терор і посилює активність своєї аґентури. В останніх днях на адреси організацій українських втікачів у Німеччині й Австрії та й самих втікачів вислано перше число часопису „Репатріянт", що його видає вищезгаданий „Комітет" і люди дивуються, звідки то большевицька аґентура має всі ті адреси.

Все це тільки деякі познаки того нового і в деталях невідомого ще генерального наступу, що його розпочала Москва проти втікачів взагалі, а українських зокрема. Не диво, що серед утікачів, які вже переходили народовбивчу практику, виникла велика тривога.

Для українців у вільному світі, які є поза засягом цієї нової большевицької затії, є вона дуже багатомовна, бо тільки потверджує великий страх Москви перед тими людьми, які зуміли вирватись з-під її серпа і молота. Правда, це мала потіха для самих загрожених втікачів, але це рівночасно велика заохота для нас, що маємо обов'язок і можливість стати в їх обороні і дати їм відповідну допомогу. Треба це робити негайно, щоб не було запізно. Акція наша мусить бути поведена на якнайширшій базі, в порозумінні і в співпраці з представництвами інших національностей, які цими проблемами заінтересовані. З нашого боку акцію цю повинні негайно уплянувати і повести спільно обидва наші центральні представництва — УККомітет і ЗУАДКомітет, концентруючи на ній головну свою увагу. Треба всю справу основно перевірити, порозумітись з іншими представництвами і увійти в контакт з відповідними урядами.

Рівночасно з цією вимогою до наших представництв, наш загал зі свого боку повинен відповісти на нові затії Москви найщедрішими пожертвами на оборонно-допомогові цілі і, зокрема, масовим підписуванням ашурансів на використання теперішнього іміграційного закону та переселення якнайбільшої кількости наших утікачів з Европи до цієї країни. Бо тільки переселення може бути найпевнішим рятунком для постійно загрожених наших людей в Европі.

КІНЕЦЬ ДИКТАТОРІВ

(З нагоди 10-річчя смерти Гітлера і Муссоліні)

Не всі диктатори мали таке щастя, як Йосиф Сталін; хоч подробиці його смерти ще досі неясні і дуже можливо, що його найближчі співробітники приспішили його кінець, все ж він дожив (5 березня 1953 р.) до 74 року життя і мав парадний державний похорон із палацу, в якому мешкав і урядував. Юлія Цезаря закололи (в 44-му році перед нар. Христа) на 58-му році його життя біля стіп статуї Помпея в Римі. Нерон сам себе пробив стилетом 9 червня 68-го року після нар. Христа на 31-му році життя, коли побачив, що зближається вершник, який мав вбити його. Павла І-го Романова задушив 11 березня 1801 р. Ніколай Зубов у його власній спальні шнуром від фіранки на 47-му році життя. А Наполеон помер 5 травня 1821 р. на 52-му році життя у постелі, на острові св. Олени, хоч в своєму заповіті говорив про „вбивника" (англійського губернатора Гова).

Це лише кілька прізвищ, вихоплених із довгої черги диктаторів з історії світу. Не всіх їх можна ставити на одну дошку. Вже з названих угорі — Наполеон (як і Цезар) став диктатором, скориставшись з революції і мачав свої руки в крові хіба на полях битв ,як „бог війни", а не в безглуздому терорі супроти власних земляків, чи громадян держави, як це робили Нерон чи Сталін. Придуркуватий Павло зловживав владою, яку успадкував династичним правом. Два найбільші диктатори з ще недавніх років займають у всесвітній історії цілком особливе місце: з сірої пересічности самі, силою своєї індивідуальности і вмінням використати політичну ситуацію, вони дійшли до найвищих висот потуги, здвигнули могутні поліційні апарати, поставили найбільші армії, винесли свої батьківщини на шпиль могутности і потім стягнули їх на дно руїни, своєю смертю закінчивши епоху своєї диктатури. Мало котрий диктаторський режим у світі був так нерозривно зв'язаний з особами диктаторів, як італійський фашизм з особою Беніта Муссоліні і німецький націонал - соціялізм з особою Адольфа Гітлера. Монархія не може бути без монарха, але можна його пошукати й настановити. Але диктатора не можна вишукати. Він мусить сам стати ним. І відродження фашизму в Італії та нацизму в Німеччині неможливе не тому, що ці ідеології не відповідають теперішнім настроям італійських і німецьких мас, а тому, що ці ідеології не всилі існувати у відірванні від понять „дуче" і „фюрера". Не стало „вождя" чи „провідника" — і не стало ідеї та системи, незалежно від волі переможців.

28 квітня 1945 року згинув Беніто Муссоліні. Вночі проти 29 квітня 1945 року не стало Адольфа Гітлера. Обом судилося закінчити свою життьову кар'єру найтрагічнішим способом, що його лише може придумати людська фантазія. Прийшли до влади — один у 1922 році революційним походом на Рим, другий у 1933 році перемогою у виборах до райхстагу. Але обидва померли в той самий день, — Муссоліні на 62-му році життя, Гітлер на 56-му. І обидва згинули в таких обставинах, при яких треба було слідства, студій, збирання матеріялів і зліплювання докупи різних фрагментів, щоб устійнити правду, яка, врештою, і по нинішній день має деякі неясні місця.

Коли німецькі війська в Італії звільнено від вірности Гітлерові і вони піддалися, а італійського фронту не стало, Муссоліні відкинув пропозицію стати воєнним полоненим, відмовився переховуватися у палаці кардинала в Міляно ,а спробував автом дістатись до Швайцарії. Переодягненого в німецьку військову уніформу, його перехопили комуністичні партизани й завернули до села Ґермазіно, звідсіль в суботу 28 квітня перевезли до посілости Вілля Бельмонте, недалеко Джуліно ді Мецциґра. 36-річний „полковник" комуністичних партизанів Валеріо, пізніше комуністичний посол до італійського парляменту, покликавшись на наказ генерала своєї партизанської формації, застрілив спершу Муссоліні, потім його приятельку Кляретту Петаччі. Цікаво, що скорострільі, якого Валеріо наставив проти в'язнів, затявся. Так само затявся його револьвер. Щойно пострілами з другого скоростріла вбито обоїх. Муссоліні дістав за свого життя 5 куль і вже після смерти, для певности ,прострелено його ще кількома кулями. Після цієї екзекуції Валеріо від'їхав до місцевости Донґо, де над озером вбито ще 15 перехоплених фашистів. Усіх, разом з Муссоліні і Кляреттою, перевезли комуністи вантажними автами до Міляно і там повісили до гори ногами на майдані, де за 8 місяців перед тим застрілено 15 комуністів. На інтервенцію кардинала Шустера тіла дозволено зняти. Муссоліні похоронено 30 квітня 1945 року на цвинтарі в Міляно, в ділянці для нуждарів. Через рік його прихильники викрали його тіло, але поліція знайшла його в монастирі в Павії. Похоронено його вдруге, але місце його спочинку є тайною італійського уряду.

Не менш трагічним був кінець Адольфа Гітлера. Він не старався рятувати своє життя втечею, але сам детально підготовив плян своєї смерти. Дізнавшись в бункрі, в канцлерському палаці у Берліні, що сам Гіммлер веде переговори з шведським князем Бернадотте про здачу альянтам і що Ґерінґ також „зрадник", а надії на армію Венка, яка нібито мала прийти з відсіччю Берлінові, марні, бо тієї армії вже насправді не було, — Гітлер написав ще два документи: одним призначив адмірала Деніца своїм державним наступником, а другим покликав Мартіна Бормана, як виконавця своєї приватної волі. Перед гуртом мешканців бункру, в короткій військовій церемонії, без священика, Гітлер повінчався з Евою Бравн. Заповівши свою смерть з власної руки, він звелів винести на обстрілюване большевиками подвір'я банки з газоліною і спалити тіло своє і своєї дружини. Ева Бравн зажила отруту. Гітлер пустив собі кулю в рот. Таку версію його смерти прийняли німці й не-німці: навіть московський фільм про останні хвилини Гітлера так представляє їх. Проте, устійнили це деякі німецькі свідки (зокрема, його довголітній шофер) і слідство, переведене головно англійською розвідкою.

Тревор-Ротер ,тепер професор історії в Оксфордському університеті, а тоді старшина англійської розвідки, описав у своїй книжці, як він дістав доручення розкрити тайну смерти Гітлера аж через 4 місяці після того, як совєтські війська здобули 2 травня Берлін .Большевики знайшли у підземеллі канцлерського палацу тіла Геббельса, його дружини і 6 дітей, але ані сліду Гітлера. Як недбайливо вони поставились до устійнення смерти Гітлера, свідчить факт, що лише чотири місяці згодом англійський старшина розвідки знайшов за кілька днів перед згаданим призначенням Тревора-Ротера, між поруччям та сидженням фотелю Гітлера, його щоденник, в якому Гітлер записував найважливіші події з останніх 8 місяців свого життя.

Обидва ті диктатори — Гітлер і Муссоліні, — прийшли до влади, мавши безумовно величезну більшість народу по своїй стороні і бувши обожнювані масами своїх земляків. Обидва зазнали долі великої більшости невдалих диктаторів: власний нарід осудив їх тоді, коли у висліді їхньої політики батьківщина вкрилася румовищами міст, кров'ю вояків і слізьми жінок. У всесвітній історії мабуть ще не минула ера диктаторів і напевне буде ще не один кандидат на самовладця. Але приклад Адольфа Гітлера і Беніта Муссоліні є страхітливою пересторогою, який кінець може зустріти можновладця, задивленого тільки у себе самого.

РОЗСОЛІДАРИЗУВАННЯ МІЖ СОЛІДАРИСТАМИ

Російська еміґрантська організація „Національно-Трудовий Союз" (НТС), об'єднання визнавців ідеології т. зв. національного солідаризму (звідси і назва — солідаристи!) мало досі славу найбільш злютованої, найбільш дисциплінованої, найбільш елітарної і т. д. організації. Навіть російські противники солідаристів — лаючи і дискредитуючи їх — признавали, що „дисципліна в рядах цієї партії просто нечувана", що їх „вождь" Байдалаков був, є і залишиться „незмінним і незаступним", і що це найбільш дійова російська партія.

Але раптом виявилося, що не тільки „революційна й кипуча діяльність" солідаристів, але і здисциплінованість організації і незмінність їх „вождів" є звичайним, коли не сказати грубим, блефом. Одного гарного січневого дня 1955 року (28 січня ц. р. у Франкфурті) прийшло до „нечуваного" розламу в цій організації, а „незмінні вожді" під проводом самого Байдалакова опинилися поза організаційним бортом просто, як члени, виключені за порушення статуту.

Дехто з солідаристів намагається тепер доказувати, що криза в НТС заіснувала давно, що вона довготривала, що багато років ішла там боротьба за „ідеологічні принципи" між „дійовиками" і „духовиками" і що у висліді перемогли перші, і керівництво організації опинилося врешті перед повною деґенерацією і занепадом Національно - Трудового Союзу. Так закінчила своє існування організація, що хотіла починати нову еру в історії не тільки російської еміґрації, але й взагалі російського народу, що ставила собі високі, просто месіяністичні ,цілі, що висловлювала претенсії на керівництво в усій антибольшевицькій боротьбі.

Розсолідаризовані солідаристи, значить ті, що опинилися поза організаційним бортом ,починають сьогодні самі ж таки розкривати і розшифровувати весь блеф того, що називало себе „російським солідаризмом", і перед очима сторонніх відкривається ціла безодня гнилизни, розкладу і деґенерації, прикладу для яких важко знайти.

Байдалаков і його „духові" прихильники започаткували запеклу боротьбу з групою „дійовиків" Поремського й Околовіча, які „захопили в свої руки Виконне Бюро НТС". Появляються летючки й видання, в яких розсолідаризовані виносять „на людський суд" всю правду про НТС.

„Останні роки, — пишуть вони в одному із таких „винесень", — були для нашого Союзу роками поважних потрясень. В загадкових обставинах погинули в Росії наші друзі — Маков, Реміґа та інші. Розкрито совєтського аґента — Мюллера, який діяв у самому центрі нашої організації. Підставлено нам узяту з бульварного кримінального роману чи фільму авантюру з Хохловим ... Совєтська преса опублікувала не менш дивне повідомлення про „явку з повинною" Якути і Кудрявцева, людей, на яких ми покладалися і яким ми вірили. Один із найбільш поважних і найстарших діячів нашої організації д-р Трушнович перейшов до Східньої Німеччини в дуже незрозумілих обставинах і нам залишається відгадувати, чи він перейшов добровільно, чи його захопили силою совєтські аґенти. Інший працівник нашого Союзу, наш представник на Близькому Сході — Питленко, виявився совєтським аґентом і виступив з брудними наклепами на нашу адресу".

Реєстр цікавий і потрясаючий з кожного погляду. Але розсолідаризовані байдалаковці ставлять після наведення таких фактів крапку над і, пишучи, що „Виконбюро НТС, граючи чужими головами, вішає на грудях, як ордени, трупи скинених з допомогою парашутів за залізну заслону членів Союзу", і що „Виконбюро, очолюване Поремським і Околовічем, перетворилося в інструмент совєтського шпигунства".

Але й на цьому ревеляції не кінчаються. Довчорашні провідники солідаристів публікують у своїх летючках ще цілу низку стверджень, ніби просто взяту з арсеналу своїх найзавзятіших противників:

„Союз засмічений сумнівними людьми, які однаково готові служити сьогодні нашій ідеї, а завтра совєтському міністерству внутрішніх справ ..."

„Виконне Бюро ... знаходиться сьогодні під впливом і в повній залежності від зовнішніх несолідаристських сил, які накидають нашій організації свою тактику і політичну лінію ..."

„Околовіч і багато інших керівників Виконбюра натякають з таємничими мінами на мережу своїх людей в Росії, підкреслюючи цим вислідн своєї роботи. Але ... ми не можемо забути, що недавно один з наших провідників говорив у вузькому крузі: „Треба діяти так, як Болдирев — витворювати якнайбільше шуму, треба доказувати, буцімто ми маємо в Росії багато наших людей, спроможних подавати цікаві вістки ..."

„Злочинною розтратою сил Союзу є зусилля і засоби, що за них друкується сотні тисяч примірників різних летючок і брошур, призначених для поширення серед наших однодумців по той бік залізної завіси. Для нікого не є таємницею, що цих брошур і листівок ніхто не читає і що серед людей у виконному бюрі організації „знаходяться кримінальні злочинці ..."

Стільки солідаристи про про свій власний солідаристський Союз. Додавати до цих тверджень, здається, нічого не треба.

ДУМКИ ПЕРЕД КОНВЕНЦІЄЮ УККА

(Порядком дискусії)

Надходить час зібрання українського парляменту на американській землі, а саме Шостий Конґрес Американських Українців. Кажу українського парляменту, бо таку ролю повинен сповняти з'їзд представників УККА, який є еманацією найбільшого згуртування українців у вільному світі. Бувши учасником П'ятої Конвенції УККА в 1952 році, був я трохи розчарований перебігом її нарад, бо сподівався почути більше ділових розмов, а менше „паради". Промови, привіти, довгі звіти, мистецькі імпрези і бенкет забрали левину частину часу конвенції, а натомість ділові справи полагоджувано поспіхом. На мою думку, повинно відбуватися навпаки. На „парадну" частину треба призначити тільки перший день зібрання, а другий виповнити нарадами комісій (культурно - освітня, організаційна, фінансова) і дати на засіданнях комісій змогу представникам відділів висловитися про свої болячки, подати проєкти, знайти розв'язки різних питань нашого суспільно-національного життя. Думаю, що такі розмови чи наради представників з різних наших осередків з представниками централі УККА роз'яснили б не одне питання, а це спричинилося б до зміцнення і самого УККА і нашої спільноти у загальному.

Мене, зокрема, цікавить культурно - освітній відтинок праці. Тут є багато справ, над якими треба подумати. От, хоча б справа нашого шкільництва, яке у нас як слід не наладнане. Ніби щось робиться, але без суцільного пляну і конкретних наслідків. Ми захоплюємося, що тут чи там добре працюють курси українознавства, але не беремо до уваги цілости шкільного питання, і на національне виховання нашої молоді не звертаємо стільки уваги, скільки б йому треба присвятити. Справи українських бібліотек, справи видавництв для молоді не можна розв'язати самими обіжниками централі. Тут треба вложити багато плянового і добре обдуманого труду, бо час працює не для нас, чи радше не для нашої молоді.

А подібних болючих справ є більше. Ось, наприклад, виринула справа зміни календаря, чи радше справа переходу в святкуванні церковних свят з юліянського на григоріянський календар. І її повинен УККА, в порозумінні з нашою церковною ієрархією, взяти під увагу, щоб серед нашої громади не було двоподілу у святкуванні не раз навіть на терені однієї місцевості, де в одній парафії святкують по-новому, а в другій по-старому. Це осмішує нас і провадить до ще одного розбиття, хоч маємо його і без того досить.

Зробити конвенцію УККА більше діловою, скоротити час для звітів і привітів, річні звідомлення про працю УККА видрукувати і дати до рук учасникам, щоб вони могли з ними познайомитися і мали підставу до дискусії, а залишити більше часу для конкретної праці. Навіть за три дні нарад можна полагодити багато справ, якщо наради будуть ведені за добре обдуманою і приготованою програмою.

Конвенція УККА має бути тривким доказом нашої політичної і організаційної зрілости. За ходом нарад будуть слідкувати не тільки члени української спільноти, але й американці та чужинці, тому ці наради повинні дати картину, гідну нашого політичного представництва. Членам конвенції треба пам'ятати стару римську заповідь: кавеант конзулес!

О. З.

В ПОШУКАХ ВИНУВАТЦЯ

(З нагоди грандіозної чистки колгоспів)

Кожен спостерігач, а тим більше учасник так званого радянського будівництва міг бачити цілковиту безпорадність комуністичного керівництва саме на селі, в ділянці сільського господарства. Як-не-як, а в місті і в промисловості, зокрема великій, большевики потрапили „сісти в сідло" і триматися в ньому досить міцно. Але на селі большевицька тактика завела. Маючи у себе хліб, селянство не хотіло задурно віддавати його місту, а вимагало за нього поцінного взуття і одягу, мила, сірників, ниток, цвяхів і ін.

Вихований на „ексах" (експропріяціях) і презирливому ставленні до „дєрєвні", комуністичний центр звик не до виміни, не до компромісової злагоди, а до диктаторського, насильного забирання, кваліфікуючи чуже майно як „нетрудові злишки". Та нелегка річ обдирати 100 мільйонів дрібних власників-селян. Треба було зробити це під якимсь новим претекстом і новою методою. Так зародився плян колективізації села, що призвів до колосальної руїни селянства в Україні, до відомого голоду 1932-33 р. і небаченого до того часу масового вимирання та людоїдства.

Колгоспний експеримент триває ось уже 25 років із надокучливим чергуванням: „укрупнення — розкрупнення", „присадибна ділянка" — „присадибне теля". Вислід на сьогодні — жалюгідний.

Не врятував справи і Георгій Маленков, узявши на себе копу гріхів. Тепер мусять визнати себе винними 30 тисяч колгоспних голів.

За існуючого стану „політичної активности" в СССР можна „зняти" за один день геть усіх голів колгоспів, і всі вони будуть „каятися" і визнають себе винними. Але це ніяк не розв'яже кризи в сільському господарстві, не збільшить продукції колгоспних рабів. І тому перемога 1929-1930 рр. большевиків над українським селянством в історичній перспективі зарисовується щораз ясніше, як Пиррова перемога.

Б. Сивенко

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

15

У Станиславові большевики стали переводити реєстрацію усіх мужчин по званням.

Коло полудня, 21 вересня, на хвилину зайшов я до палати єпископа Кир Григорія Хомишина. Зголосився у о. канцлера і зараз же був прийнятий. Владика був дещо пригноблений, проте, духом спокійний і справді зрівноважений. Розмова його була, як звичайно в нього, ясна, рішуча. Розмовляли ми на актуальні теми і про тюрму, як нам було в тюрмі, як давали собі раду тощо. Кінчаючи мої прощальні відвідини, я сказав:

— Бог його зна, що ще станеться! Я дуже радий, що, хоч у сумний час, іще трапилась нагода бути мені у Вас, Ваша Ексцеленціє. Бо хочу ще раз, і особисто, подякувати Вам, Ваша Ексцеленціє, за Ваше добре серце для мене, за Вашу поміч для мене в перших двох роках моїх студій в Італії. Тепер прошу Вашого благословення на непевну дорогу: я таки буду втікати на Захід.

Старенький Владика, м'яко зробивши рукою знак хреста, сказав:

— Та що там минуле згадувати! Врешті й мені було приємно піти вам у ваших студіях назустріч.

І я, одержавши благословення Владики, поцілувавши його добру руку, з дивно добрим почуванням у серці відійшов.

Потім зайшов я ще до Преосвящ. Івана Лятишевського. Цей Владика, через судового радника Барановського, повідомив мене, що є оказія дістатись до Львова. Преосвященний Іван прийняв мене щиро й дружньо. Розмова наша знову зійшла на актуальні теми. Між іншим сказав тоді Владика, що це лише початок великих подій, які матимуть характер катаклізму. Був він дещо схвильований, але приготований на всякі й найважчі несподіванки. Мої відвідини в преосвящ. Івана Лятишевського тривали понад одну годину.

На вулиці Собєського зустрів я мого знайомого Романа Лаврука. Він, як і всі ми, був розгублений. Запросив мене до Гавбенштока на снідання. Крім ковбаси й гуляшу, більше нічого в цій, колись такій вибагливій реставрації не було. Майже рівночасно з нами увійшло до реставрації два молодих червоноармійських старшини. Худі — шкура й кості. Питаються — щоб тут можна дістати їсти. Говорять по-московськи. Вибрали й вони ґуляш. Один із цих старшин сказав принишкло до кельнера:

— Паскарєє! Паскарєє!..

Кельнер ,вибалушивши очі, нічого не зрозумів.

— Швидше дайте їм дещо з'їсти! — пояснив я.

Незабаром кільнер приніс, поза чергою, їм ґуляш і поставив перед ними. Той самий старшина, що принаглював кельнера, звернувся до нього:

— Папробуй-ка ти спєрва!

І пальцем показав на тарілку з ґуляшем.

Кельнер, не розуміючи, знову повернув голову до мене.

— Спершу, почніть їсти ви, каже вам червоноармієць! — переказую кельнерові.

Кельнер із неймовірністю повів очима по нас обидвох, але почав їсти. Старшина, зараз по першій ложці кельнера, відняв у нього ложку й вилка і, з своїм товаришем, лакомо стали їсти поданий їм ґуляш.

Ми, поснідавши, вийшли надвір. Лаврук спитав мене:

— Не треба вам дещо гроша?

— Правду кажучи, треба! В кишені маю усього два польські ґроші!

— Маєте тут сто злотих!

— О, вистачає половини з того!..

— Як вибираєтесь у дорогу, то раджу вам брати й сотку.

Взяв я ту сотку, подякувавши. А в наступних днях був я ще більше, як вдячний, доброму Р. Лаврукові.

Попрощавшись із Р. Лавруком, я пішов по вул. Голуховського. Побачив тут мого приятеля Стефка Слюсарчука ,який на привіт відповів півголосом:

— Вже зачали... Заславський, молодший Ясеницький і Лемехівна вже заарештовані... Чого ти тут крутишся?..

Востаннє у горах

З залізничої стації несеться шипіння і свист поїздів, чи пак паровозів. Іду туди — довідатись, чи є які поїзди і в якім напрямку, бо таки хочу поїхати в гори, до Каменя Довбуша: може бодай дещо з моїх речей урятувалось. На стації Станиславів повно полонених польських вояків. Крик, гамір, метушня. Бачу цілий парк польської артилерії, здається, 12 цм., новісінькі й зовсім неуживані гармати. Стація не знищена, лише до ґрунту пограбована.

В год. 3-ій пополудні їду першим поїздом на Ворохту. Надворі півхмарна погода. В далині синіють гори. Перед мостом на Бистриці, перед Хриплином, поїзд стримує їзду. Причілок залізничого моста по правому березі Бистриці знищила німецька бомба. Сліди бомб у воді, на березі. Площа рейок перед будинком стації Хриплин дощенто перевернена бомбами. Сам будинок стоїть, хоч його тривалість сумнівна. Всі мешкальні людські будинки біля стації зруйновані. Наш поїзд повний людської збиранини, переважають гуцули і делятинські та микулинецькі жиди. У вагонах брудна і густа задуха. Стою при вікні й оглядаю сліди німецьких бомбувань. Останні сліди бомб ще видно в Братківцях. На всіх стаціях по цій залізничій лінії Станиславів - Ворохта стоять зелено замасковані цистерни бензини. Коло 5-ої години пополудні поїзд прибув на стацію Камінь Довбуша.

Сонце сіло за горою поза селом Багровець. Гірське повітря настирливо і по-молодечому втискається у легені й сповняє серце дивним спокоєм. Заходжу до віллі Письменників і Журналістів ім. Ів. Франка — замкнена, сторожиха втекла перед боєм до Делятина. Пустка, тиша. Вітер скидає червонаво - золотавий лист із яворів, похитує смереками. Який контраст до бурхливого життя у світі!

По хвилині надуми постановив я піти до сусідської віллі і дістати деякі інформації: може сторожиха лишила ключі в когось із сусідів? На веранді банкової віллі сиділи наші сусіди Мікули, З. Кшеміцька і Садлінська.

— О! Кого ми бачимо! — майже закричала п. Кшеміцька.

Стали вони наполегливо запрошувати до себе, на вечерю. Роздумавши, що йти до Ямного і там ночувати мені в когось із селян може й небезпечно в таку хвилину, я запросини прийняв на вечерю й на нічліг, на який вони рівночасно запрошували мене.

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"

Микола Остап'як

ПОЛІО — ДИТЯЧИЙ ПАРАЛІЧ

3

В деяких лябораторіях, крім тканин нирок мавп, уживають в годівлі також раковатої тканини, яку витято в одної дівчини, хворої на рака. Клітини цієї раковатої тканини визначають такою живучістю, що живуть в лябораторіях вже кілька років і служать науці при дослідах над вірусами. Та дівчина померла кілька років тому.

Ствердивши в пробірці живучість тканини, впускається туди краплину матеріялу, з якого мається ізолювати віруса. Цим матеріялом може бути спінальний плин, продукти секреції, взяті з носової чи ротової порожнини, або переведена в стан суспензії тканина з слідами запального процесу, що її оператор витяв під час операції чи посмертного розтину. Після цього пробірки вкладається знову до інкубатора і кожного дня обсервується під мікроскопом, чи не зайшли які зміни в клітинах тканих. Якщо в тому матеріялі, що ним „нащеплено" пробірки, був вірус поліо, то він, заатакувавши клітини тканини, спричинить їхню деґенерацію, яка виглядає так, що протоплязма клітини згущується, клітина зменшується, морфологічно зміняється так, що з многокутної форми переходить в заокруглену. По кількох днях вірус руйнує цілком клітини і тканина зникає. Таким способом невидимий під мікроскопом вірус проявив свою руїнницьку активність. Значиться, в пробірці є якийсь вірус і його треба розпізнати, який це вірус.

Ідентифікацію вірусів виконується при помочі т. зв. невтралізаційного тесту. Робиться це так, що новоізольованого віруса змішується в окремій пробірці з антисироваткою проти поліо, а в іншій пробірці змішується його з антисироваткою проти Coxsakie. Обома тими сумішами нащеплюється окремо пробірки з тканинною культурою. Нащеплені пробірки вкладається до інкубатора (37°C) і кожного дня їх обсервується під мікроскопом, звертаючи увагу на те, в котрих пробірках вірус проявляє свою активність, а в котрих ні. Коли в пробірці, нащепленій суміш'ю віруса з антисироваткою проти полі, не наступає деґенерація клітин тканини, то це є доказом, що антисироватка проти поліо зневтралізувала активність віруса поліо, це значить, що це вірус поліо.

Треба тут додати, що віруса ізольованого від хворого, змішується з трьома типами сироватки проти поліо і залежно від того, який тип сироватки зневтралізував активність віруса, то такий самий є тип й віруса. Сам факт ізоляції віруса поліо від хворого ще не доводить, що той хворий має поліо. Досліди доводять, що часом людина може хворіти на іншу недугу, і рівночасно бути тільки носієм віруса поліо. Щоб ствердити, чи ізольований вірус поліо від хворого є дійсно збудником його недуги, потрібно взяти від хворого принаймні два рази кров, раз в початковій стадії недуги, а другий раз в пізнішій її стадії. Нащо потрібна ця кров? Щоб ясніше відповісти на це питання, мусимо найперше запізнатися з тим, як организм реаґує тоді, коли до нього дістався вірус, бактерія, чи її продукт — токсина або навіть якісь чужі протеїни. В таких випадках організм реаґує так, що витворює так звані протитільця. Ті мікроорганізми чи субстанції, що спричинили їхнє постання, називаються антигенами. Протитільця є специфічні для того антигену, що був причиною їх появи в організмі. Наприклад, людина нащеплена проти інфлюенци, є хоронена тільки проти цієї недуги, бо протитільця в організмі, викликані вірусом інфлюенци, невтралізують тільки активність віруса інфлюенци. Такі самі протитільця для своєї оборони витворює організм і тоді, як його заатакує вірус поліо. Ті протитільця находяться в сироватці крови, нема їх в червоних тільцях крови. Цю сироватку (серум) відсепаровується центрифуґою від червоних тілець, і як вона відповідно реаґує з антигеном, а в даним випадку як вона невтралізує активність збудника недуги, тоді вона називається антисироваткою чи антисерум. Називають її коротко також сироваткою чи серум. В початковій стадії недуги, ця сироватка має мало тих протитілець, або зовсім їх нема, але в пізнішій стадії недуги їх є в сироватці значно більше. Цих двох сироваток, взятих від хворого в різних стадіях недуги, уживається для другого невтралізаційного тесту, який має виказати, чи ізольований від хворого вірус поліо є збудником його недуги. Перша сироватка, із слабкою концентрацією протитілець, буде слабо, або зовсім не буде невтралізувати активність віруса поліо, а друга сироватка, з більшою концентрацією протитілець, буде сильніше невтралізувати активність цього віруса. Цей невтралізаційний тест виконується також за допомогою тканинних культур. При виконуванні цього тесту змішується окремо першу сироватку з вірусами поліо, а окремо другу. Цими сумішами нащеплюється тканини в пробірках. Після інкубації оглядається їх під мікроскопом. На підставі сильнішої деґенерації клітин в пробірці з першою сироваткою і відсутности деґенерації клітин в пробірці з другою сироваткою стверджується відповідальність віруса поліо за недугу хворого, від якого цього віруса ізольовано.

Як впровадити таку сироватку проти поліо до організму другого, то він набуде т. зв. імунітет пасивний, який є значно менше ефектовний від т. зв. активного імунітету проти поліо. Активний імунітет постає в організмі через нащеплення його вакциною. Вакцина д-ра Солка, якою тепер нащеплюють масово дітей, має всі три типи вірусів поліо, яких вбито формальдеґидом. Продукція цієї вакцини відбувається через годівлю тканин так, як це ми подали при описі ізоляції вірусів. Різниця тільки в тому, що при ізоляції вірусів тканини в віджвивному плині нащеплюється матеріялом, з якого мається ізолювати віруса, а при продукції вакцини нащеплюються ті тканини всіми трьома типами вірусів поліо, і робиться це у великих розмірах. Після інкубації віджвивний плин з вірусами докладно перефільтровується від решток зруйнованих клітин, а врешті віруси вбивається та по 1 куб. см. тобто по одній дозі для щеплення запечатується в ампулках та розсилається, куди треба.

(Кінець)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Рачестер, Н. Й.

Бібліотека при Укр. Народнім Домі.

„Хто більше читає,
той більше знає".
Нар. пословиця.

Бібліотека — це найважніша річ в просвітніх і громадських організаціях. В Україні вона сповняла свою задачу — просвічувала і освідомлювала наш нарід, даючи йому духову поживу — книжку. І там, побіч читальняних й інших публічних бібліотек, були в нас і приватні домашні бібліотеки. Не лише в хатах інтеліґентів, але й в селянських, можна було побачити бібліотеки, що переходили з батька на сина та з року на рік зростали числом і якістю книжок. З тих саме селянських хат виходили народні провідники і організатори громадського життя, вічеві промовці, політичні діячі та найкращі борці за волю рідного народу.

Знаючи, яку велику ролю відограли книжки в рідному краю, ми на еміґрації однак замало стараємось кріпити себе з джерела книжки. Бо, не зважаючи на добробут і на велику чисельність, наша громада мало купує українських книжок і надто мало читає.

Є в нас в Рачестері багато укр. організацій, товариств і клюбів, але їхній праці не достає того, що в таких організаціях найважніше — не достає відповідної духової поживи. Мало є при укр. товариствах бібліотек, та й ті, звичайно, мізерненькі і застарілі. Немає однісенької бібліотеки, де було б важливіше з укр. літератури, історії, етнографії, мистецтва або все, що в англійській мові написано про Україну. Нема звідки дістати матеріялу на те, щоб дати відповідний відчит, науковий, історичний чи на інші суспільно - громадські теми.

Щоб бодай частинно виповнити цю прогалину, яку відчувається здавна в Рачестері, Український Народний Дім з початком цього року відкрив народну бібліотеку для користування не лише своїх членів, але всіх громадян, що бажають і мають добру волю нею користуватись. Тому цей почин до створення укр. народної бібліотеки для рачестерської громади є відрадним проявом громадського життя і його можна тільки щиро привітати та допомогти довершити його. Це маленька прислуга, але вона при добрій волі зможе принести великі корисні наслідки.

Бібліотека має свою окрему кімнату і нараховує тепер понад 1000 томів укр. книжок з різних ділянок: красного письменства, історії, політично-суспільних наук, діточих, драматичних, фахових, релігійних і книжок в англійській мові про Україну. Бібліотека постійно збільшується закупом нових книжок та збиранням давніших видань.

Відновлення і збільшення бібліотеки завдячуємо вперше чергу жертвенності членів укр. Народного Дому, які на ту ціль зложили поважну суму грошових добровільних датків, а деякі з них також віддали до бібліотеки цінні книжки. Але слід також відмітити, що між жертводавцями були також і не-члени, укр. громадяни Рачестеру, які зрозуміли ціль і добрий замір Управи Народного Дому, і також причинились своїми пожертвами і добрими порадами до зорганізування відновленої бібліотеки.

Вільші суми пожертв зложили на ту ціль Жіноче Товариство ім. Лесі Українки, торг. фірма П. Шереліса, фабрика братів Плютів і в останнє Рогатинський Комітет. Спис усіх жертводавців поміщений за образом в приміщенні бібліотеки.

Бібліотека має пренумеровані укр. часописи і журноли різних ідеологічних напрямків, як також важніші американські журнали. Бібліотека відчинена вечорами в кожний вівторок, п'ятницю і суботу. Обслугує читачів і відвідувачів бібліотекар Василь Сприньский або його заступник Олександер Папа, а в разі їх неприявности інші члени управи Народного Дому. Початкова кількість читачів заохочуюча, хоч побажана багато більша. Між теперішніми читачами і громадяни, що належать до різних професій і занять, старі й нові іміґранти, але абсолютно замало молоді, яка власне найбільше повинна користуватись бібліотекою. Що ж можна дати кращого для молодого покоління, як добру укр. книжку, яка допоможе йому вивчити укр. літературу, історію, перенесе їх в рідну Україну та заховає чистоту нашої мови і взагалі допоможе стати свідомими громадянами.

Віримо, що українське громадянство, яке цікавиться друкоким словом, радо прийме до відома існування народної бібліотеки та своєю активною участю в її діяльності допоможе їй розвинутись і стати дійсно головною укр. книгозбірнею, де можна б знайти все, що свідомій людині потрібно. Допоможіть укомплетувати бібліотеку, жертвуючи свої книжки і журнали та користуйтеся нею так часто, як можливо.

Найкращий приятель і учитель — це книжка. Даймо їй нагоду ввійти в наше життя і збагатити його, бо де свідомість і просвіта, там сила.

Володимир Гавриляк.

● **Високий комісар ЗДА** в Німеччині оприлюднив, що „вичерпано всі можливості вияснити тайну" жорстокого вбивства трьох американських старшин у 1946 році в Пассав, у південній Німеччині. Минулого року американський військовий прокуратор у Німеччині одверто закинув це вбивство колишньому капітанові Джеймсові Ліч (тепер у м. Ліма в стейті Огайо), тодішньому сусідові вбитих старшин, і зажадав видачі його, але департамент справедливости відхилив цю вимогу.

З наших буднів

ЗАВІЩО ТАКА КРИВДА?..

Ох, болить мене, друзі, наша національна кривда!

Ишов на Бродвею український фільм, — може вперше, відколи відкрили Америку, Україну і Бродвей. Хоч і совєтський, а, все ж таки, український: „Земля", за повістю Ольги Кобилянської.

Авторка — українка. Режисер — Бугма, українець. Актори — Ужвій, Сокирко, Грубник та інші — українці, говорять українською мовою, навіть з легким буковинським акцентом. Фільм накрутила Київська кінофабрика, а Київ, як це декому відомо з географії знаходиться на Україні.

Проте, кінотеатр, що висвітлював фільм, рекламував його як „рашіян!"

— Оце „рашіян" приросло до нас, мов короста! — хвилювався мій приятель, що був зі мною в кіно.

Він рахується експертом від східніх справ, тому і я відступив йому приємність сказати кілька теплих слів „менаджерові" ... Мій друг накрив його мокрим рядном своєю знаменитою англійщиною:

— Ю, лисен, вай рашіян, лет'с юкраїнісн, окей?

— Окей, окей, — замахав руками пан менаджер. — Ват'с діференс?

Потім глянув зацікавлено на мойого друга:

— А ви одкуда?..

Виявилось, що той американець і мій друг — майже земляки, бо обидва родом з тієї ж самої полтавської „губернії"! Ну, тоді вони розговорилися по-душам. Американець виправдувався, що він не робить жадної політики, він — головік бизнесу: якби поставив на афішу, що це український фільм, то тим відстрашив би 75 процент своїх „костомерів".

— Але ж чому, чому?! Чому слово „український" є пострахом для ваших „костомерів"? — хвилювався мій приятель.

Американець безрадно знизив плечима і звів очі на небо, мовляв, — один Бог відає...

Для порядку реєструю тепер національну кривду ч. 2, що зустріла нас, для відміни, збоку нашого західнього сусіда.

В ім'я правди треба ствердити, що українці Метрополії „скорочують" західній фронт де тільки можуть: слухають польські радіопрограми, розхапують польські газети, підтримують різні їхні підприємства, а на останньому концерті „Весолей Чвуркі Льотнікуф" було, кажуть, більше української публіки, як на Ювілейному Святі УСС-ів.

Чому ж тоді, питаюсь і кличу великим голосом, відома польська пекарня на долині міста замкнула на ключ свої крамниці якраз перед нашим Великоднем?!

Треба було бачити цю черчу, що зібралася в Велику П'ятницю під тією пекарнею. Треба було бачити гіркий смуток і розчарування на личках деяких пань, коли довідались, що крамниця не відкривається. Огірчені, верталися по паски і бабки під свою-рідну „Нову Фортуну", яка, звичайно, не могла задоволити всіх їхніх вимог та бажань. Багатьом родинам скаламучено в той спосіб святочний настрій і він ще донині не направився.

Зіпсували нам сусіди Великдень, і, правду сказати, — не знати чому?

Завіщо нам така кривда?

Ікер.

Ділимося сумною вісткою, що дня 28. квітня 1955 р. упокоївся в Бозі, прийнявши Найсвятіші Тайни в 60-му році життя

бл. п. інж. Ілля СЕМЯНЧУК

кол. старшина Української Галицької Армії, начальний директор Окружного Союзу Кооператив в Станиславові, опісля начальний директор Центросоюзу, член Рільничої Палати, член Надзірної Ради Центро-Банку у Львові та визначний кооператор і громадський діяч в краю, на еміґрації в Европі і в ЗДА.

Похорон відбудеться в суботу, 30. квітня 1955 р. о 9-ій рано з української католицької церкви св. Миколая в Шікаґо, Ілл.

Вічна Пому Пам'ять!

ДРУЗІ КООПЕРАТОРИ.

ЦЕНТР. К-т СОЮЗУ ЗЕМЕЛЬ СОБОРНОЇ УКРАЇНИ — СЕЛЯНСЬКА ПАРТІЯ

з глибоким сумом повідомляє про смерть

Федора Хомовича Гляньо

одного з Основоположників і незмінного Чл. Ради СЗСУ-СП, що послідувала 21 квітня ц. р. у м. Форт Вейн, Інд.

Покійний пройшов тяжкий і змістовний життєвий шлях. Вже замолоду належав до організованого українського робітництва м. Харкова і репрезентував його у Центральній Раді в часи визвольних змагань. Мрія про повернення на звільнену Батьківщину. Не судилося.

Вічна Пому Пам'ять

James Stewart, as he appears in "STRATEGIC AIR COMMAND" the new Vistavision hit now at the Paramount Theatre, on the world's largest screen. (Adv.)

ОСОБИСТЕ

Тому, що мій чоловік Омелян-Мирон Матла останніми днями перейшов дуже поважну і незвичайно виснажуючу експериментальну операцію, а теж тому, що в близьких 2—3 тижнях стоять перед ним у пляні ще 2 поважні операції, я, його дружина, прошу дорогих мойому мужу приятелів, знайомих стриматись із їхніми шляхотними відвідинами до того часу, коли мій муж сам, уже здоровий, і по давньому вітальний звернеться до своїх друзів з відгуком.

Дякую за дотеперішні відвідини і дружні відгуки від всього мого серця.

Мгр. Євгенія Харкович-Матла.

Тепер. адреса Омеляна:

Hospital Bellevie, B-4
New York City

Ставайте членами Українського Народного Союзу, в тим самим співласниками 16-мільйонового майна УНСоюзу.

„БАГАТО НЕБА"
Докії Гуменної
Разом із авторкою об'їдете й побачите цікаву Америку, зустрінетеся із своїми друзями та знайомими і запізнаєте розкішну екскурсію за мабутній рік.
Ціна 2 дол. 50 цен.
Замовляти:
SVOBODA
83 Grand St., Jersey City, N. J.

IN FILM DEBUT . . . *Taina Elg, lovely Finnish actress, makes her Hollywood motion picture debut in "The Prodigal," M-G-M's spectacular CinemaScope drama based on the Biblical Parable of the Prodigal Son. Lana Turner, Edmund Purdom and Louis Calhern star in the picture, with Miss Elg playing a featured supporting role as the virtuous hand-maiden. Elissa.*

УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО СПОРТОВОГО КЛЮБУ в НЮ ЙОРКУ
складає цією дорогою, найщирішу
П О Д Я К У

Вп. Панам В. Цуйді, Д-р І. Макаревичеві, Б. Кармелюкові і М. Сітницькому (власники української харчівні про 105 St. Mark's Pl., N. Y.) та М. Сурмачеві, що уфундували чаші й медалі на відбиванковий турнір, влаштований нашим товариством в днях 23-го квітня 1955 р., і тим самим у великій мірі причинилися до зреалізування цієї імпрези, так важливої для дальшої розбудови українського спорту в Америці.

Одночасно перепрошуємо Вп. Панів Б. Кармелюка і М. Сітницького за пропущення їхніх прізвищ на виданому нами бюлетені.

Управа УСК-у.

АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЧА І ПОЖИЧКОВА СПІЛКА
приміщена
в домі УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІ, при 180 Вільям вул. НЮАРК 3, Н. ДЖ.

БІЛЯНС
на 28-го лютого 1955 р.

Стан чинний

Позички на перші морґеджі	$1,112,416.23
Умеблювання і урядження	3,604.23
Приряди і поправки — офіс	1,849.81
Інші засоби	141.66
Готівка в касі і в банках	134,574.94
Разом	$1,252,586.87

Стан довжний

Членські ощадности	$1,196,048.07
Уділи заплачені згори	22,350.00
Інші зобов'язання	1,830.13
Резерви і неподілені зиски	32,358.67
Разом	$1,252,586.87

Загальне зіставлення майна

Майно з кінцем 28. лютого 1955	$1,252,586.87
Майно з кінцем 28. лютого 1954	945,892.04
За рік 1954 збільшено майно в сумі	$306,694.83

• БІЖУЧА ДИВИДЕНДА — 3% РІЧНО. •

Урядники

Михайло Басараб, предс.; Теодозій Каськів, заст. предс.; Олекса Лисак, кас.; Петро Цап, секр.; Михайло Генда, адвокат.

Дирекція

Іван Атаманець, Теодор Олесницький, Василь Салабун, Олекса Брик, Ярослав Бігун, Осип Утриско, Д-р Ілля Карапінка, Петро Богданський, Володимир Пришляк.

УРЯДОВІ ГОДИНИ:
Від понеділка до п'ятниці включно, від 9 год. рано до 4 год. попол.